

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI

Prof. Dr. İbrahim KAFESOĞLU'NUN

Hâtırasına

ARMAĞAN

Yıl XXIII/1-2

1985

A N K A R A

PROF. DR. İBRAHİM KAFESOĞLU, HAYATI VE ESERLERİ

Doç. Dr. Mehmet SARAY*

Sene 1914. Türkiye ve Türk milleti Balkan Harbi yenilgisinin utancını ve yaralarını henüz sarmakta iken, I. Dünya Harbi'nin yaklaşmakta olduğunu haber veren gelişmeleri ufuklarda iyice belirmeğe başlamıştı. İşte böyle sıkıntılarla dolu bir senede Burdur'un Tefenni kasabasında oturan Receb Bey ile Hatice Hanım'ın Halil İbrahim adında bir çocukları dünyaya gelmiştir. Bir müddet sonra başlayan I. Dünya Harbi, Kafkas Cephesinde babasının şehid düşmesine sebep olunca, o zamanın pek çok çocuğu gibi, Halil İbrahim de yetimler ordusuna katılmıştır. O acı günlerde bu şehid evlâdının ve annesinin ellerinden tutup himayesine alan ise dedesi Hacı Mehmed bey olmuştur.

Dedesinin yardımları ile ilk öğrenimini Tefenni'de (1926) bitiren küçük İbrahim, gösterdiği başarı üzerine Hocası Emin Bey'in tavsiyesi ile "İzmir Muallim Mektebi"ne gönderilmiş ve okulu 1932 'de muvaffakiyetle tamamlamıştır. Bu tahsil devresinden sonra Afyon'da üç sene kadar öğretmenlik yapan İbrahim Bey, o sırada (1934) çıkan soyadı kanunu ile Kafesoğlu soyadını almıştır.

Fakat öğrenme aşkıyla yanan bu genç öğretmen, vazife gördüğü okulu bırakarak yeniden tahsil hayatına dönmüştür. Ankara Gazi Yüksek Öğretmen Okulu bursunu kazanan Kafesoğlu, Atatürk'ün direktifi ile Türk tarihini ve kültürünü ilmî bir şekilde araştırmak için kurulan ve henüz öğretime başlayan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1936)'nde yüksek öğretime başlamıştır. Bu fakültede eski Türk tarihini (bilhassa Hunlar devrini) öğrenmede büyük fayda sağlayan Hungaroloji, Orta Çağ Türk-İslâm tarihi ve Türk dili tahsil eden bu isdidath genç ,başarıyla bitirdiği aynı fakültede "İlmî yardımcı" unvânı ile araştırma hayatına girmiştir.

1941-1943 arasında vatanî vazifesini yapan Kafesoğlu, hocalarının tavsiyesi ile o yıllarda Türkoloji çalışmalarında önemli bir yer işgal eden ve bu sâhada büyük simâlar yetiştirmiş olan Macaristan'a Türk tarihi ve kültürü üzerinde doktora yapmak için devlet tarafından Budapeşete

* İstanbul Üniversitesi Ed. Fak. Öğretim Üyesi

Üniversitesine gönderilmiştir. Ne var ki, cereyan etmekte olan II. Dünya Harbi'nin o yıllarda daha da şiddetlenmesi, bu genç araştırmacıyı oldukça müşkül durumda bırakmıştır. Hocaları olan A. Alföldi, Gy. Nemeth ve D. Ligeti gibi ünlü Türkiyatçıların derslerine ancak iki sömester (1943-1944 ders yılında) devam edebilmiştir. Macaristan'ın Rus işgaline ve komünizm pençesine düşüşüne şahit olan ve o keşmekeş içinde büyük sıkıntılar çeken Kafesoğlu, 1945 Nisan'ında Türkiye'ye dönmek mecburiyetinde kalmıştır.

Macaristan dönüşünde geçen birkaç aylık devreyi hayatının en sıkıntılı günleri olarak hatırlayan Kafesoğlu, buna rağmen, büyüklerinin kendisi hakkında besledikleri itimadın değişmediğini çok geçmeden müşâhede ederek büyük bir ferahlama hissetmiştir. Nitekim Kafesoğlu, bir müddet sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Orta Çağ Tarihi kürsüsüne asistan olarak tâyin edilmiştir.

Böylece 38 sene sürecek olan ve fırtınalarla, mücadelelerle dolu geçecek bir akademik hayat başlamış oluyordu. Muhakkak ki, O'nun hayatında ikinci önemli hâdise, akademik hayata girdikten bir sene sonra (19 Eylül 1946) hemşehrisi Müzeyyen Hanımefendi ile evlenmesi idi. Bütün asil Türk kadınlarının iç dünyalarında olduğu gibi, tıpkı adına benzer bir şekilde iç dünyası asil duygu ve düşüncelerle müzeyyen olan Müzeyyen hanımefendi sessiz görünüşüne rağmen, fırtınalarla dolu büyük bir mücadele adamı olan Kafesoğlu'nun ardında en büyük destekçisi ve yardımcısı olacaktır. İbrahim ve Müzeyyen Kafesoğlu çiftinin mutlu hayatlarında iki kız (Cumhur-1947; Gülnur 1953) ve bir erkek (Celâlettin 1958) çocukları olmuştur.

Kafesoğlu'nun asistan olarak akademik hayatını başlattığı Orta Çağ Tarihi Kürsüsü'nün başkanı, o devrin ayaklı kütüphanesi olarak adlandırılan, rahmetli Prof. Dr. Mükrimin Halil Yinanç idi. Mükrimin Halil hocanın teşvikleriyle Selçuklu devri Türk-İslâm tarihi üzerinde araştırmalarını derinleştiren Kafesoğlu, büyük Selçuklu Sultanı Melikşah hakkında hazırladığı monoğrafik tez ile "Doktor"luk pâyesini kazandı (1949).

Selçuklu devri Türk tarihi üzerindeki araştırmaları Dr. Kafesoğlu'nu o devir Türk kültürü ve müesseseleri hakkında daha çok düşünmeye sevk etti. Bu düşünceler O'nu, Selçuklu öncesi ve sonrası Türk kültürü ve tarihi üzerinde daha çok öğrenmeye ve araştırmaya yöneltti. Bu arada, hazırladığı "Hârezşahlar Devleti Tarihi" adlı tezi ile "Doçent" oldu (1953).

Yaptığı araştırmalar ve neşriyatlar ile sayılı Selçuklu tarihi müte-hassısları arasına girmesine rağmen Kafesoğlu, Türk tarihinin ve kül-türünün meseleleri, bilhassa içtimaî, iktisadî hayatımız ile müesseselerin işleyişi hakkında zihninde meydana gelen bazı soruların ve istifhamların karşılığını hâlâ bulamamıştır. Sonunda, çalışmalarını tarihimizin ilk de-virlerine doğru kaydırmağa, başlangıcı tesbit etmeğe karar verdi. O'na göre, Selçuklu ve Osmanlı devri Türk tarih ve kültürünün meselelerini anlayabilmek için, mutlaka Selçuklu öncesi Türk tarihini, (yâni Hun, Gök-Türk ve Uygur tarihini) iyi anlamak lâzımdı.

Bu arada, 1957'de Erzurum'da kurulan Atatürk Üniversitesi'nde tarih hocası olarak vasife alan Kafesoğlu, 16 Kasım 1957 'de bu üniver-sitesinin açılış dersini verdi. İki sene sonra (1959) Profesör olan Kafeso-ğlu, aynı senenin Ekiminde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Kürsüsüne atandı. Yeni kürsü başkanı merhum Prof. Dr. A. Zeki Velidî Togan ile 1970'e kadar birlikte çalışmış, Togan'ın vefatı üzerine de aynı kürsünün başkanlığına getirilmiş ve bu vazifeyi Ocak 1983'de yaş haddinden emekli olana kadar devam ettirmiştir.

Profesör olduğu 1959'dan vefatına kadar geçen 25 senelik devrede Kafesoğlu'nun çalışmaları tamamiyle İslâm öncesi Türk tarihi ve kül-türü üzerinde olmuştur. Bu çalışmalar neticesinde Türk milletinin eski içtimaî, iktisadî ve siyasî müesseseleri hakkında insanı hayrete düşürecek derecede doğru tesbitleri ve açıklamaları olmuştur. O, bunları, önce yaz-dığı kitaplarında ve makalelerinde tartışmış ve ortaya koymuş, sonra da, hayatının en büyük eseri diyebileceğimiz "Türk Millî Kültürü" adlı kitabında bütün açıklığı ile işlemiştir.

Bugün, pek çok kişi, Kafesoğlu'nun millî kültürümüzü ortaya koy-mada gösterdiği başarıyı anlamakta güçlük çekmektedir. 23 sene tale-besi, asistanı ve nihayet doçenti olarak kendisinden çok şeyler öğrendiğim ve elinde yetiştirdiğim rahmetli hocamı, tanıdığım kadariyle, şöyle anla-tabilirim:

O, herşeyden evvel kendini yenilemesini bilen bir insan ve bir ilim adamı idi. Macarca, Almanca, Fransızca, İngilizce, Farsça ve Arapça dillerini öğrenmiş ve araştırmalarında vukufu kullanmıştı. Eksikliğini hissettiğini söylediği İngilizceyi altmış yaşında nasıl öğrendiğine bizzat şahit olmuşum. 1972'de Londra'ya gelmiş ve genç bir talebe heyecanı ile İngilizce kurslarına gitmiş ve bu dili altı ayda öğrenmişti. Pek çok hususta olduğu gibi, ondaki bu öğrenme azmine hayran olmamak elde değildir.

Bir hoca olarak, bir ilim adamı olarak O'nun talebelerine öğrettiği şu iki husustan kısaca bahsetmek isterim: O, bir hoca olarak daima veren bir insandı. Talebelerinin sorduğu soruların hiçbirini cevapsız bırakmamıştır. Yurdun dört bir köşesinden kendisine, Türk tarihinin muhtelif meseleleri hakkında sorularla dolu gelen mektupları bizzat cevaplandırır. O, bir ilim adamının her şeyden evvel samimi, dürüst ve hakikatlere sadık bir şekilde hareket etmesini isterdi. İster acı, ister sevindirici olsun, bilhassa millî tarihimize ilgili meselelerde, mutlaka hakikatlerin ortaya çıkarılması taraftarı idi. Bu hususta söylenen her sözün, yazılan her satırın mutlaka belgelere dayandırılmasını isterdi. Millî tarihimizi araştırırken ayrıca yapıcı ve ileriye ışık tutucu bir tutumda olunmasını arzu ederdi. Bunları kendisi böyle yapar, kendi nefsinde yaşar ve bizlerden de böyle olmamızı ve hareket etmemizi isterdi. Bunu, O'nun birbirinden kıymetli araştırmalarını dikkatlice inceleyen herkes görür ve müşahede eder.

Son derece dürüst bir insandı. Diyebilirim ki, o, dürüstlüğü ve açık-kalpliliğin bir timsâli idi. Hatâsı olduğunda ondan dönmeyi fazilet sayan bir insandı. Zaman zaman her fâninin yapabileceği ve hattâ çoğumuzun yaptığı gibi, her hangi birini tenkid etmek, çekiştirmek, kısaca, dedikodu yapmak gibi hususlar O'nun dünyasında yoktu. Anadolu'nun bağrından yetişmiş bu mert Türk evladı, şerefli olmanın, haysiyetli ve vakarlı yaşamının da tam bir timsali idi. İnandığı, doğru bildiği fikirleri daima açıkca söylemek medenî cesaretini gösteren ender insanlardan biri idi.

O büyük ilim adamını diğerlerinden ayıran en belirgin ve en seçkin tarafı, muhakkak ki, kalbinde yaşattığı vatan ve millet sevgisi idi. Diyebilirim ki, biz, Türklüğü sevmesini ondan öğrendik. Ondaki Türklük sevgisi o kadar büyüktü ki, neredeyse bir imân derecesinde idi. Türklüğü O'nun kadar seven ve tanıyan ve bunu yaşadığı müddetce isbat eden bir ilim adamına zor rastlanır.

İşte , Türk milletine olan büyük sevgisi ve Türklüğün hasletlerini ve töresini iyi bilmesi rahmetli hocam Prof. Kafesoğlu'nu, Türk tarih ve kültürünün karanlık kalmış veya yanlış anlaşılmış noktalarını görmesinde ve sezmesinde, dolayısıyla bu boşlukları usta bir mimar gibi doldurarak âdeta yeniden inşâ edercesine ortaya koymasında başarılı kılmıştır. Türk'ün kültür hayatında yarattığı müesseseleri, içtimai, iktisadî ve siyasî gelişmeleri ve tören'in bu hususlara nasıl tesir ettiği meselesini O'nun bir âbide olan "Türk Millî Kültürü" adlı eserini okurken görmemek ve hissetmemek mümkün değildir. Millî kültürümüzün un-

surları olan müesseselerin, zaman zaman milletçe geçirdiğimiz buhranlara rağmen, asırların içinde nasıl devam ettiğini ve hattâ pek çok sâhada bugünkü meselelerimize ışık tuttuğunu O'nun bu eserinde görmek bizler için bir bahtiyarlık ve kültürümüz için de son derece memnuniyet verici mutlu bir hâdisedir. Zâten, bir gün O'nun "Türk Millî Kültürü" adlı eseri bu milletin evlâtları tarafından okunduğu zaman bu fânî dünyadan nasıl bir Kafesoğlu'nun geçtiğini daha iyi anlayacaklardır. Dileğimiz, o günler gecikmesin.

O, Batı ve Doğu dillerinin pek çoğuna vâkıf olduğu için, aynı zamanda bir Türk dili mütehassısı kadar Türk filolojisine de hâkim bir ilim adamı idi. O'nun bu geniş bilgisi, başta Orhun Âbideleri olmak üzere eski kültür ve tarih kaynaklarımızı neşreden yabancı âlimlerin araştırmalarını doğru bir şekilde değerlendirmesine yardımcı olmuştur. Titiz bir ilim adamı olmasının yanı sıra, O'nun Türk tarihi hakkındaki geniş bilgisi ve Türklüğe olan engin sevgisi, kendisinin, eski devirler başta olmak üzere, Türk kültürünü daha doğru değerlendirmesini sağlamıştır.

Atatürk, bir nutkunda, eski Türk tarihi ve kültürü hakkında şu hususlara yer vermişti: "Efendiler, bu dünyâ-yı beşeriyette asgarî yüz milyonu mütecâviz nüfustan mürekkep bir Türk millet-i azimesi vardır; ve bu milletin sâha-i arzdeki vüs'ati nisbetinde sâha-i tarihte de bir derinliği vardır... En bâriz ve en kat'î ve en maddî delâil-i târihiyeye istinaden beyan edebiliriz ki, Türkler onbeş asır evvel Asya'nın göbeğinde muazzam devletler teşkil etmiş ve insanlığın her türlü kabiliyetine tecelligâh olmuş birer unsurdur. Sefirlerini Çin'e gönderen ve Bizans'ın sefirlerini kabul eden bir Türk devleti, ecdadımız olan Türk milletinin teşkil eylediği bir devlettir".

Atatürk'ün eski tarih ve kültürümüzü araştırıp kısa zamanda ortaya çıkarılması için verdiği direktifler istikametinde çalışan Prof. Kafesoğlu gibi Türk tarihi ile uğraşan ilim adamlarını, Atatürk'ün ne kadar takdir edeceğini tasavvur etmek güç değildir.

Kısaca, rahmetli Kafesoğlu'nun araştırmaları, bilhassa "Türk Millî Kültürü" adlı eseri ile kültürümüze katkısı büyük olmuştur. Millî kültürümüzün eski devirlerinden itibaren temel mes'elelerini açıklayan bu eseri ile O, Selçuklu ve Osmanlı devri Türk kültürü ve müesseselerinin daha iyi anlaşılmasına yardım etmiştir ki, bu noktayı Türkiye'de ve dışarıda Türk tarihi ile uğraşanların dikkate almaları gerektiği kanaatindeyiz. Dileğimiz, Türkiye dâhilinde ve hâricinde Türk kültür çalışmalarına büyük ışık tutan bu kıymetli eserin yabancı dillere tercümesi yolu ile, kültürümüzün bilhassa dış âlemde iyi tanıtılmasını sağlamaktır.

Prof. Kafesoğlu'nun ilmî ve sosyal faaliyetlerine gelince: O, 1958'de Fransa ve 1968 ve 1972'de ise İngiltere'de incelemeler yapmak maksadiyle bulundu. 1956'da "Dünya Öğretmen Teşekkülleri Konfederasyonu"nun Frankfurt'taki kongresine katıldı. 1965'de Danimarka'nın Helsingör şehrinde toplanan Avrupa Konseyi devletlerinin "Orta Dereceli Okullarda Tarih Kitapları" seminerinde Türkiye'yi temsil etti. 1974'de Sofya'da tertiplenen Türkiye-Bulgaristan kültür ilişkilerini tanzim heyetinde Millî Eğitim Bakanlığı adına hazır bulundu.

1950'lerden itibaren İstanbul Enstitüsü'nün Tarih Şubesi Başkanı, Kültür Bakanlığı "İstişâre Kurulu" üyeliği, "1000 Temel Eser" heyetinde vazife, İslâm Ansiklopedisi redaksiyon heyeti üyeliği, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Müdürlüğü, Türkiyat, İslâm Tedkikleri, Şarkiyat, Tarih Araştırmaları, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüleri ve Türk Tarih Kurumu üyeliği vazifelerinde bulunmuştu.

Prof. Kafesoğlu'nun aldığı ödüller:

- 1- Türkiye Millî Kültür Vakfı Türk Millî Kültürüne Hizmet Şeref Armağanı (1984),
- 2- Türkiye Millî Kültür Vakfı Fikir Armağanı (1977'de ilk neşredilen Türk Millî Kültürü adlı eseri dolayısıyla),
- 3- Aydınlar Ocağı Üstün Hizmet Armağanı (1981),
- 4- Boğaziçi Dergisi Kültür Büyük Ödülü (1983),
- 5- İstanbul Fakülte ve Yüksek Okullar Askerî Öğrenci Komutanlığı Ziyaret Anısı Armağanı (1983),
- 6- İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Veda Armağanı (1983'de emekliliği münasebetiyle),
- 7- Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası Onur Belgesi (1984) (Eski şehir Vâliliği tarafından).

Türk kültürü ve tarihi üzerinde 295 (iki yüz doksan beş) kitap ve makale yazan Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun neşriyatının tam listesi alfabetik sıraya göre şöyledir:

ESERLERİ (*)

1942

- *Türkçülüğün Tarihçesi*, bk. L. Rasonyi, Dünya Tarihinde Türklük, Ankara, 1942, s. 221-238.

1943

- *Dünya Tarihinde Türklük*, Millet Mecmuası, sayı 11, İstanbul, 1943.

1945

- *Ahlat*, Aşkşam Gazetesi, 20 Ekim 1945.

1946

- *Türk Tarihinde Mukaddes Yurd Telâkkisi*, Cumhuriyet Gazetesi, 3 Ocak 1946.
- *Gürcü İddialarının Tarih Karşısında Muhakemesi*, Jeopolitik, İstanbul, 1946, s. 25-28.
- *Ahlat Araştırma Enstitüsü*, İş Mecmuası, XII, sayı 57, İstanbul, 1946.

1949

- *Ahlat Çevresinde 1945 de Yapılan Tarihî ve Arkeolojik Tetkik Seyahati Raporu*, Tarih Dergisi, sayı 1, İstanbul, 1949.
- *Macaristan Tarihi* (F. Eckhart'dan Macarcadan terc.), Ankara, 1949 (Kitap).

1950

- *İbn Arabşah*, İA, V/2, 1950.
- *İbn Battuta*, İA, V/2, 1950.
- *İbn Dokmak*, İA, V/2, 1950.

1951

- *Yıltavar Unvanı* (K.Czeplédy'den Macarcadan terc.), TM, IX, İstanbul, 1951

(*) İşaretili makaleler, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun Bilgi Mecmuasının neşriyat müdürlüğünü fiilen idare ettiği zamanlarda yazdığı, fakat imzası yerine Bilgi imzasını kullandığı makalelerdir.

- /Kitap tanıtımı/, B.Szász, *A Húnok története, Attila nagykiraly*, TM, IX, İstanbul, 1951.

1952

- *Kalkaşandi*, İA, VI, 1952.
- *Kansuh Gavri* (ikmal), İA, VI, 1952.

1953

- *Fetih ve Biz*, Türkiye Dergisi, 30 Mayıs 1953.
- *Yıkılan İstanbul*, Türkiye Dergisi, 20 Haziran 1953.
- *Bizim İstanbul*, Türkiye Dergisi, 27 Haziran 1953.
- *Bir Mukayese*, İstanbul Dergisi, sayı 2, Aralık, 1953.
- *Doğu Anadolu'ya İlk Selçuklu Akını (1015-1021) ve Tarihi Ehemmiyeti*, F. Köprülü Armağanı, İstanbul, 1953.
- *Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi*, TD, Sayı 8, 1953.
- *Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu*, İstanbul, 1953 (Kitap).

1954

- *Tarih 1954*, İstanbul Dergisi, sayı 4, Şubat, 1954.
- *Hakikat Karşısında*, İstanbul Dergisi, sayı 5, Mart, 1954.
- *Türk Şiiri*, İstanbul Dergisi, sayı 6, Nisan, 1954.
- *Kavurd*, İA, VI, 1954.
- *Türkiye ve Câmi-ül Ezher Medresesi*, Türk Düşüncesi Mecmuası, Nisan, 1954.
- *Remzi Oğuz Arık*, Dünya Gazetesi, 10 Nisan 1954.
- *Remzi Oğuz Arık İçin*, İstanbul Dergisi, sayı 7, Mayıs, 1954.
- *Süleymaniye-Ayasofya*, İstanbul Dergisi, sayı 7, Mayıs, 1954.
- *Yıldönümü (Dandanakan Savaşı)*, İstanbul Dergisi, sayı 8, Haziran, 1954.
- *Anadolu'nun Sesi*, İstanbul Dergisi, sayı 9, Temmuz, 1954.
- *İki 26 Ağustos*, İstanbul Dergisi, sayı 10, Ağustos, 1954.
- *Gerçeklerimizden Biri*, İstanbul Dergisi, sayı 11, Eylül, 1954.

- *Bizim Üniversiteler*, Bilgi sayı 89, Eylül, İstanbul, 1954.
- *Münevverin Vazifesi*, İstanbul Dergisi, sayı 12, Ekim 1954.
- *Bir Devrin Tarihi*, Prof. Ahmet Ateş'in Yayınladığı Mevlid Münasebetiyle, İstanbul Dergisi, Sayı 13, Kasım, 1954.
- *Cambazhane Arslanı*, İstanbul Dergisi, sayı 14, Aralık, 1954.
- *Alâüddin Keykubat III.*, İA, VI, 1954.

1955

- *Millet Olma Yolunda*, İstanbul Dergisi, II, sayı 1, Ocak, 1955.
- *İmlâ Keşmekeşi*, Bilgi, sayı 94, Şubat, 1955.
- *Garplılaşmanın Neresindeyiz?*, İstanbul Dergisi, II, sayı 3, Mart, 1955.
- *İki Çeşit Medeniyet Anlayışı*, İstanbul Dergisi, II, sayı 5, Mayıs, 1955.
- *Eski Türk Medeniyetinin Tarihi Rolü*, İstanbul Dergisi, II, sayı 6, Haziran, 1955.
- *Tarih Üzerine Soruşturmalar* (Anket), Yeni Ufuklar Mecmuası, Haziran İstanbul, 1955.
- *Eski Türk Hukuku*, İstanbul Dergisi, II, sayı 7, Temmuz, 1955.
- *Fatih ve Millî Birlik*, Türk Yurdu, sayı 246, Temmuz, 1955.
- *Yabancı Gözü ile Türkler*, Türk Yurdu, sayı 247, Ağustos, 1955.
- *Ataç'a Bir "İlinç Yanıt"*, Yeni Ufuklar Mecmuası, Ağustos, 1955.
- *Türk Kadını*, İstanbul Dergisi, II, sayı 8, Ağustos, 1955.
- *Türklerde Sanat*, İstanbul Dergisi, II, sayı 9, Eylül, 1955.
- *Eski Türklerde Şehir Hayatı*, İstanbul Dergisi, II, sayı 10, Ekim, 1955.
- *Selçuklu Tarihinin Meseleleri*, Dellekten, XIX, sayı 76, Ankara, 1955.
- *Tuhaf Bir Zihniyet*, Türk Yurdu, sayı 250, Kasım, 1955.
- *Eski Türklerde Yerleşik Hayat*, İstanbul Dergisi, II, Kasım, 1955.
- *Eski Türklerde Milliyet Fikri*, İstanbul Dergisi, II, sayı 12, Aralık, 1955.
- *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, Türk Yurdu, sayı 251, Aralık, 1955.

- *Kök-Börü*, İA, VI, 1955.
- *Kutbeddin Muhammed Harezmsah*, İA, VI, 1955.
- *Kuteybe (Tadil ve İkmâl)*, İA, VI, 1955.
- *Kür Boga*, İA, VI, 1955.
- *Büyük Selçuklu Veziri Nizâmü'l-Mülk'ün Eseri. Siyasetnâme ve Türkçe Tercümesi*, TM, XII, İstanbul, 1955.
- *Selçuklu Ailesinin Menşei Hakkında*, İstanbul, 1955 (Kitap).

1956

- *Türkler ve Din*, İstanbul Dergisi, III, sayı 1, Ocak, 1956.
- *Türkler, Moğollar ve Cengiz'in Milliyeti*, Türk Yurdu, sayı 252, Ocak, 1956.
- *Niçin Bir Umumî Türk Tarihi Yazılmıyor* (Anket), Galeri Dergisi, Şubat, 1956.
- *Türkler ve İslâmlık*, İstanbul Dergisi, III, sayı 2, Şubat, 1956.
- *Cengiz Türk müdür?*, Türk Yurdu, sayı 253, Şubat, 1956.
- *Gençlik Hakkı*, Türk Yurdu, sayı 256, Mayıs, 1956.
- *Türk Tarihinin Üç Büyük Şahsiyeti* (Anket), Ocak Gazetesi, 4 Mayıs 1956.
- *Türk Tarihinde Laiklik*, İstanbul Dergisi, III, sayı 6, Haziran, 1956.
- *Bir Açıklama (*)*, Bilgi, sayı 111-112, Haziran-Temmuz, 1956.
- *Türkiye Muallimler Birliği, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Kongresinde **, Bilgi, sayı 111-112, Haziran-Temmuz, 1956.
- *İlim Ahlâkı*, Türk Yurdu, Temmuz, 1956.
- *Batı Medeniyeti ve Türkler*, İstanbul Dergisi, III, sayı 8, Ağustos, 1956.
- *Kongrelerimiz ve Matbuat**, Bilgi, Sayı 113-114, Ağustos - Eylül, 1956.
- *Dünya Müzeler Haftası ve Türkiye Müzeleri**, Bilgi, sayı 115, Ekim, 1956.
- *Atatürk İçin*, Türk Yurdu, sayı 262, Kasım, 1956.

- *Atatürk Ne İstiyordu?* * Bilgi, sayı 116, Kasım, 1956.
- *Prof. A. Gabriel ve Türk Sanat Abideleri*, Bilgi, sayı 116, Kasım, 1956.
- *Ölümünün 683. Yıldönümü Münasebetiyle Mevlâna Celâleddin**, Bilgi, sayı 117, Aralık, 1956.
- *Bir Tenkide Cevap* (Fr.), Journal Asiatique, VIII, Paris, 1956.
- *Büyük Selçuklu İmparatorluğunun Dünya Tarihindeki Rolü*, V. Türk Tarih Kongresi, Ankara, 1956.
- *Kalkaşandı'nin Bilinmiyen Bir Eseri: Meâsirü'l-İnâfe*, TD, sayı 11-12, İstanbul, 1956.
- *Prof. Dr. B. Spuler'in Konferansları*, TD, Sayı 11-12, 1956.
- *Mahmud Gaznevî*, İA, VII, 1956 (Ayrıca Türk Ansiklopedisi, Cilt 23. Ankara'da 1976'da da yayınlanmıştır.)
- *Malazgird Muhaberesi*, İA, VII, 1956.
- *Meed-ül-Mülk Kummî*, İA, VII, 1956.
- *Harezmsaşlar Devleti Tarihi* (1092-1220), Ankara, 1956, 1984² (Kitap).

1957

- *İnkılâplarımız **, Bilgi, sayı 118, Ocak, 1957.
- *VI. Maarif Şûrası **, Bilgi, sayı 120, Mart, 1957.
- *11. Yıla Girerken **, Bilgi, sayı 121, Nisan, 1957.
- *Fatih ve İstanbul'un Fethi**, Bilgi, sayı 122, Mayıs, 1957.
- *Mülteci Macar Meslektaşlara Yardım**, Bilgi, sayı 123, Haziran, 1957.
- *Dünya Öğretim Mesleği Teşekkülleri Konfederasyonunun VI. Kongresi*, Bilgi, sayı 126-127, Eylül-Ekim, 1957.
- *Ölümünün 300. Yıldönümü Münasebetiyle: Kâtip Çelebi**, Bilgi, sayı 128, Kasım, 1957.
- *XII. Asra Kadar Türklerin İstanbul Muhasaraları*, İstanbul Enstitüsü Dergisi, III, 1957.
- *Melikşah*, İA, VII, 1957.
- *Türkler ve Medeniyet*, İstanbul, 1957 (Kitap).

1958

- *Türkmen Adı Mânâsı ve Mahiyeti*, J. Deny Armağanı, Ankara, 1958 (Aynı yazı Kardeşlik Dergisi, Bağdad, sayı 7-8, Kasım-Aralık, 1970, s. 18-19, sayı 9-10, Ocak-Şubat, 1971, s. 23-25, Sayı 11, Mart, 1971, s. 14-16'da da Türkçe eski harflerle yayımlanmıştır).
- *A propos du nom Turkmén* (Fr.), Oriens, IX, 1-2, Leiden, 1958.
- *Selçuk'un Oğulları ve Torunları*, TM, XIII, İstanbul, 1958.

1959

- *Türk Medeniyeti ve Batıya Tesirleri*, Türk Yurdu, sayı 271, Mart, 1959 (Aynı yazı ARMAĞAN 1958-1959 / Maarif Vekaleti Yayını / İstanbul, 1959, s. 103-111'de iktibas edilmiştir).
- *Dünya Tarihinde İstanbul'un Fethi*, Türk Yurdu, sayı 274, Haziran, 1959.
- *Arapların ve Türklerin İstanbul Seferleri* (İstanbul Maddesi içerisinde), İA, V/2, 1959.
- *Malazgirt Meydan Muharebesi*, Türk Yurdu, sayı 276, Ağustos, 1959.
- *Selçuklular ve İslâm Dünyası*, Türk Yurdu, sayı 279, Aralık, 1959.
- *Malazgirt Meydan Muharebesi*, Erzurum, 1959 (Kitap. Atatürk Üniversitesi Yayını).

1960

- *Ne Kara Kuvvet Ne Beyaz Taassup*, Türk Yurdu, sayı 287, Ağustos, 1960.
- *Orta Çağ Türk-İslâm Dünyasında İlim ve Batıya Tesirleri*, Türk Yurdu, sayı 290, Kasım, 1960.

1962

- *Bir Yıl Dönümü*, Türk Kültürü, sayı 1, Kasım, 1962.
- *Tarihin Işığında Türk Milliyetçiliği*, Türk Kültürü, sayı 2, Aralık, 1962.
- *Nizâmü'l-Mülk*, İA, IX, 1962.
- *Ali Şîr Nevâî Devri Tarihine Bir Bakış: Ali Şîr Nevâî Hayatı, Eserleri*, İstanbul, 1962, s. 18-26 (Doğu Türkistan Göç. Cem. Neşri).

1963

- *Rebîb-üd-Devle*, İA, IX, 1963.
- *Tarihin Işığında Millet Atatürk Beraberliği*, Türk Kültürü, sayı 4, Şubat, 1963.
- *Kültür Milliyetçiliği*, Türk Kültürü, sayı 5, Mart, 1963.
- *Milliyetçiliğin Yanlış Tefsirleri*, Türk Kültürü, sayı 7, Mayıs, 1963.
- *Bütün Türklük*, Türk Kültürü, sayı 8, Haziran, 1963.
- *Türk Dil Kurultayı Dolayısıyla: Türkçenin Yarını*, Türk Kültürü, sayı 9, Temmuz, 1963.
- *Büyük Dâvamız*, Türk Kültürü, sayı 12, Ekim, 1963.
- *Atatürk ve Atatürkçülük*, Türk Kültürü, sayı 13, Kasım, 1963.
- *Tarih İlmi ve Bizde Tarihçilik*, T.D, sayı 17-18, 1963.

1964

- *Türk Milletinin Medeniyet Yolu*, Türk Kültürü, sayı 15, Ocak, 1964.
- *Kıbrıs Faciası ve Tarih*, Türk Kültürü, sayı 16, Şubat, 1964.
- *Bir Millî Kültür Siyasetine İhtiyacımız Var mıdır?* Türk Kültürü, sayı 18, Nisan, 1964.
- *Millet Anlayışımız ve Azerbaycan*, Türk Kültürü, sayı 19, Mayıs, 1964.
- *Milliyetçiliğin İlmî Temelleri*, Türk Kültürü, sayı 20, Haziran, 1964.
- *Esaret ve İstiklâl*, Türk Kültürü, sayı 21, Temmuz, 1964.
- *Türk Ordusu*, Türk Kültürü, sayı 22, Ağustos, 1964.
- *Ölümünün 40. Yıl Dönümü Münasebetiyle Ziya Gökalp*, Türk Kültürü, sayı 24, Ekim, 1964.
- *Bir Türk Kültürü Yok mudur?* Türk Kültürü, sayı 25, Kasım, 1964.
- *Üniversite Tarih Öğreniminde Yeni Bir Plân*, TD, sayı 19, 1964. (Diğer bir neşri için bk, "Türk Tarihinde Çağlar Mes'elesi", Türk Kültürü, sayı 254, Haziran, 1984).
- *Orta Çağın Türk Asıllı Tarihçileri: Aynî*, Türk Kültürü Araştırmaları, I, Ankara, 1964.
- *Salurlar (ikmâl)*, İA, X, 1964.

1965

- *Türk Kültürünün Özellikleri*, “*Türklük Ülküsünün Yılmaz Müdafii Merhum Reşid Rahmeti Arat’ın Hâtrasına*”, Türk Kültürü, sayı 27, Ocak, 1965.
- *Bir Gençlik Meselemiz Var : Gençlik Buhranı*, Yeni İstanbul Gazetesi, 30 Haziran 1965.
- *Bir Gençlik Meselemiz var : Gençlik Buhranı, En Mühim Mesele*, Yeni İstanbul Gazetesi, 1 Temmuz 1965
- *Türk Zaferleri*, Türk Kültürü, sayı 34, Ağustos, 1965 (Aynı yazı Türk Kültürü, sayı 256, Ağustos 1984’de tekrar yayınlanmıştır).
- *II. Kılıç Arslan Bizans’ı Nasıl Dize Getirdi*, Hayat Tarih Mecmuası sayı 6, 1965.
- *Millî Siyaset*, Türk Kültürü, sayı 35, Eylül 1965.
- *Danimarkada Toplanan Tarih Kongresi*, Türk Kültürü, sayı 36, Ekim 1965
- *Atatürkçülükte Tarihi Gerçek*, Türk Kültürü, sayı 37, Kasım, 1965 (Aynı yazı Gençlikte Hamle, sayı 114, Nisan, 1973, s. 18-19, 34 ve tekrar Aynı Derginin sayı 140, Haziran, 1975, s. 18-20’de iki defa daha yayınlanmıştır.)
- *Sadaka (Sadaka B. Mansûr)*, İA, X, 1965 (İkmâl).
- *Selçuklular*, İA, X, 1964-1965.
- / Kitap Tanıtımı, Prof. Dr. O. Turan, *Selçuklular Tarihi ve İslâm -Türk Medeniyeti*, Ankara, 1965, bk. TD, sayı 20, 1965.
- *Orta Çağın Türk Asıllı Tarihçileri : 2 Zehebî*, Türk Kültürü Araştırmaları, II, 1965 (aynı yazı Kardeşlik Dergisi, Bağdad, sayı 12, Nisan, 1972, s. 1-3, 20’de Arapçaya tercüme edilerek yayınlanmıştır).
- *Millî Varlığımız Bakımından Türk Kültürünün Ehemmiyeti*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Konferanslar, I, Ankara, 1965.
- *Türkiye’de İlimin Millileşmesi lâzımdır* (Mülâkat, Hayat Tarih Mecmuası, sayı 7, Ağustos, 1965.
- *Is there no Turkish Culture? Cultura Turcica*, II, Ankara, 1965 (TKAE Yayını).

1966

- *Devlet Siyasetimizde Milliyetçilik*, Türk Kültürü, sayı 39, Ocak, 1966.

- *Türkiye’de Millî Eğitim ve Meseleleri*, Türk Kültürü, sayı 40, Şubat, 1966.
- *Gençlik Meselesi, Türkiye’de Gençlik Buhranı*, İstanbul, 1966, s. 9-18 (M.T.T.B. Ed. Fak. Talebe Derneği Yayını).
- *19 Mayıs’ın Işığında Türk Gençliğinin Vazifesi*, Türk Kültürü, sayı 43, Mayıs, 1966.
- *Türk Milliyetçiliğinde Zafere Doğru*, Türk Kültürü, sayı 44, Haziran, 1966.
- *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri*, Ankara, 1966 (Genişletilmiş 2. Baskı: 1000 Temel Eser. Nu: 22, İstanbul, 1970).
- *Kaybettiğimiz Değer ve Hazin Bir Gerçek*, Türk Kültürü, sayı 45, Temmuz, 1966.
- *Türk Ordusunun Tarihi*, Türk Kültürü, sayı 46, Ağustos, 1966.
- *Ziya Gökalp’in Edebi Hâtırasına “Türk Milliyetçiliği ve Türk Dili”*, Türk Kültürü, sayı 48, Ekim, 1966.
- *Hakikat Yolu*, Türk Kültürü, sayı 49, Kasım, 1966.
- *Selçuklu Tarihi Meselelerine Toplu Bir Bakış*, Belleten, XXX / 119, 1966.
- *Tarihte “Türk” Adı*, R.R. Arat İçin, Ankara, 1966, s. 306-319.

1967

- *Milliyetçilik ve İktisat*, Türk Kültürü, sayı 51, Ocak, 1967.
- *Milliyetçilik ve İdeoloji*, Türk Kültürü, sayı 52, Şubat, 1967.
- *Sübaşı (Tâdil ve İkmâl)*, İA, XI, 1967.
- *Milliyetçilikte Şahsiyet*, Türk Kültürü, sayı 54, Nisan, 1967.
- *Milliyetçilikte İhtilâl Görüşü*, Türk Kültürü, sayı 55 Mayıs, 1967.
- *Ne Diyorlar?* (röportaj), Millî Işık, sayı 1, Mayıs, 1967.
- *Türk Milliyetçiliği Nedir?*, Türk Kültürü, sayı 58, Ağustos, 1967.
- *Atatürk ve Türk Devleti*, Türk Kültürü, sayı 61, Kasım, 1967.

1968

- *Türk Kültürünün Özellikleri*, Millî Işık, sayı 12, Nisan, 1968.
- *Türkiye’de İmtî Millileştirme Meselesi*, Türk Kültürü, sayı 65, Mart, 1968.
- *Türkiye’de Gençlik Buhranı*, Türk Kültürü, sayı 72, Ekim, 1968.
- *Türk Genci Dikkat*, TMTF. Açılış, 1968,-1969.

1969

- II. Milliyetçiler İlmî Seminerinin Açılış Konuşması: *Milliyetçi Türkiyeye Doğru*, İstanbul, 1969.
- *Öğretmen Meselesi*, Millî Işık, sayı 23, Mart, 1969.
- *Türk Milleti ve Tarih İçindeki Yeri*, Büyük Türkiye Mecmuası, 1969 (TMTF).
- *Kültür Nedir?* Türk Kültürü, sayı 77, Mart, 1969.
- *Millî Kültürün Kudreti*, Türk Kültürü, sayı 79, Mayıs, 1969.
- *Ordunun Vazifesi*, Türk Kültürü, sayı 28, Ağustos, 1969.
- *Demokraside Soysuzlaşma ve Milliyetçilik*, Türk Kültürü, sayı 85, Kasım, 1969.
- *Ord. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın Ardından*, Millî Işık, sayı 40, Ağustos, 1970.
- *Milliyetçilik ve Aile*, Türk Kültürü, sayı 88, Şubat, 1970.
- *Hümanizm ve Milliyetçilik*, Türk Kültürü, sayı 89, Mart, 1970.
- *Rahmetli Cafer Bey*, Emel Mecmuası, Nisan, İstanbul, 1970.
- *Kutadgu Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri*, TED, sayı 1, 1970.
- *Türkiye Vatanımız*, TMT Federasyonu Dergisi, Kasım, 1970.
- *Türk Aydınlar Ocağının Açılış Konuşması*, Millî Işık, sayı 44, Aralık, 1970.

1971

- *Tekiş, Şihab al-Davla*, İA, XII / 1, 1971.
- *Tekiş, Ala al-Din M. Harizmşâh*, İA, XII / 1, 1971.
- *Türk Fütûhat Felsefesi ve Malazgirt Muharebesi*, TED, sayı 2, 1971.
- *Fetih ve Fatih*, Büyük Türkiye, sayı 14, Haziran, 1971.
- *İbn Dokmak*, Türk Ansiklopedisi, XIX, 1971.
- *İbn Arabşah*, Türk Ansiklopedisi, XIX, 1971.

1972

- *Eski Türk Dini*, TED, sayı 3, İstanbul, 1972 (Aynı yazı Kardeşlik Dergisi, Bağdad, sayı 7-8, Kasım-Aralık, 1973, s. 18-21, sayı 9, Ocak, 1974, s. 24-25, sayı 10-11, Şubat,- Mart, 1974, s. 25-26, sayı 12, Nisan, 1974, s. 24-25'de de Türkçe eski harflerle yayımlanmıştır).
- *Selçuklu Tarihi*, Kültür Müsteşarlığı Yayını, Ankara, 1972 (Kitap).

- *el-Fikr el-İslâmî ve Avrupa Kubeyl en-Nahda*, Kardeşlik Dergisi, Bağdad, sayı 1-2, Mayıs-Haziran, 1972, s. 6-8.

1973

- *Sultan Melikşah*, Kültür Müsteşarlığı Yayını, Ankara, 1973 (Kitap).
- *Türkiye'de Selçuklu Tarihçiliği*, Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan (Edeniyat Fakültesi), İstanbul, 1973, s. 83-92.

1975

- *Türk Devleti*, Orta Doğu Gazetesi, 11 sayı (21 Ocak- 31 Ocak 1975 arası), 1975.
- *Millî Kültür ve Siyâset*, Türk Kültürü, sayı 157, Kasım, 1975.

1976

- *Türk Devleti*, N. Atsız Armağanı, İstanbul, 1976, s. 307-353.
- *Türk Dünyası El Kitabı*, Ankara, 1976 (Bu kitapta şu yazıları bulunmaktadır: *Türk Tarihi : Giriş*, *Asya Türk Devletleri*, s. 691-738; *Kültür ve Teşkilât*, s. 752-790; *İlk Türk-İslâm Siyâsî Teşekkülleri : Türklerin İslâmiyete Girişi*, *Abbasiler Zamanında Türkler*, s. 791-793; *Selçuklular*, s. 801-831; *Orta Doğuda Kurulmuş Türk Devletleri*, s. 838-841; *Atabeyliklikler*, s. 842-843; *Delhi Türk Sultanlığı*, s. 865; *Harezmsahlr Devleti*, s. 876-882; *Kara-Koyunlu Devleti*, s. 883; *Ak-koyunlu Devleti*, s. 884; *İslâmî Türk Devletlerinde Kültür ve Teşkilât*, s. 885-909; *14. yüzyıldan sonra Orta Asya'da Kurulmuş Türk Devletleri*, s. 969-973).
- *Türkler*, İA, Cüz 127, 128, 129, 1976-1979.
- *Türk Tarihi* (YAYKUR), Ankara, 1976 (Kitap).
- *Türk Tarih ve Költürü* (YAYKUR), Ankara, 1976 (Kitap).
- *Tarih, Lise I* (A. Deliorman ile birlikte), Ankara, 1976, 1977² (Kitap)
- *Tarih, Lise II* (A. Deliorman ile birlikte), Ankara, 1976, 1977² (Kitap).
- *Millî Devlet*, Türk Kültürü, sayı 161, Mart, 1976.
- *Ordu-Millet*, Türk Kültürü, sayı 167, Eylül, 1976.

1977

- *Türk Millî Kültürü*, Ankara, 1977 (2. baskı İstanbul 1982; 3. baskı, İstanbul 1984).

- *Cevap* (Lise Tarih I, II, hakkındaki tenkidlere cevap), İstanbul, 1977, s. 13-23).
- *Türk Kültür Tarihi* (YAYKUR), Ankara, 1977 (Kitap).

1978

- *Millî Tarih Şuuru*, Türk Kültürü, sayı 189, Ankara, 1978 (Ayrıca bk. *Milliyetçiler III. Büyük İlmî Kurultayı Tebliğler, Açıklamalar, Müzakereler*, Kültür ve Sanat, İstanbul, 1980. s. 11-14).
- *Millî Tarih Şuuru*, Kültür ve San'at (Boğaziçi Yayınlarından), İstanbul, 1978.
- *Anadolu* (ikmâl), Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi, 2. Fasikül, İstanbul, 1978.
- *Malazgirt Bize Vatan Verdi*, Köprü (Dergi), sayı 29, Ağustos, 1979.
- *Selçuklu'lar ve İslâm Dünyası* (Röportaj), Tercüman Gazetesi, 30 Temmuz 1979.

1980

- *Seminerden Beklenen*, Aydınlar Ocağı Haberleri, İstanbul, 15. V. 1980.
- *Kültür ve Millî Kültür* (Aydınlar Ocağı Seminerinde Tebliğ), Türk Edebiyatı, sayı 80, Haziran, 1980.
- *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı, 1980² (Kitap).
- *Eski Türklerde Devlet Meclisi (Toy)*, I. Millî Türkoloji Kongresi, İstanbul, 1980, s. 205-209 (Aynı Yazı Türk Kültürü, sayı 211-214, Mayıs-Ağustos, 1980 s. 218-222'de ve daha sonra Doğu Türkistan'ın Sesi, sayı 2, Mayıs, 1984, s. 12-16'da İngilizce ve Türkçesi yayınlanmıştır).
- *Kutadgu-Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri*, Kültür Bakanlığı, 1980² (kitap).
- *Aynî*, Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi, 3. Fasikül, İstanbul, 1980.

1981

- *Cumhurbaşkanlığı Forsundaki 16 Yıldız* (Röportaj), Yıllarboyu TARİH, Şubat, İstanbul, 1981.
- *Anadolu Selçuklu Devleti Hangi Tarihte Kuruldu?*, TED, X-XI, İstanbul, 1981.
- *Gençliğin Meseleleri*, Yeni Düşünce, 1 Eylül 1981.

- *Abdullah Baranî Hakkında Açıklama*, Orkun Dergi, Aralık, sayı 4, İstanbul, 1981.

1982

- *Asırlık Adam Değil, Asrın Adamı*, 100. Yaşında Celâl Bayar'a Armağan, İstanbul, 1982, s. 123-125.
- *Anayasa'nın Prensipleri Meselesi*, Yeni Düşünce, sayı 21, 26.2.1982.
- *Mülâkat*, Yeni Düşünce, sayı 34, 28.V.1982.
- *Tarih Tartışması (Mülâkat)*, Türk Edebiyatı, sayı 105, Temmuz, 1982.
- *Anayasa Tasarısı Hakkında (Mülâkat)*, Yeni Düşünce, sayı 44, Ağustos, 1982.
- *Millî Kültür ve Siyaset (Tebliğ)*, Millî Kültür Şûrası (23-27 Ekim 1982), Ankara.
- *Zafer Ay'ı*, Yeni Düşünce, sayı 47, Ağustos, 1982.
- *Dil Akademisi (Anket)*, Türk Edebiyatı, sayı 108, Ekim, 1982.
- *I. Millî Kültür Şûrası (Mülâkat)*, Yeni Düşünce, sayı 57, Kasım, 1982.
- *Ziya Gökalp'te Tarihçilik*, Yeni Düşünce, sayı 58, Kasım, 1982.
- *Millî Tarih Şuuru*, Boğaziçi Dergisi, İstanbul, 1982.
- *The State Parliament among Ancient Turks*, Studia Turcologica Memoriae Alexu Bombaci Dicata, Napoli, 1982, s. 285-290.
- *Millî Kültür Şûrası (Mülâkat)*, Türk Edebiyatı, sayı 110, Aralık, 1982.
- *Millî Kültür ve Siyaset / 1. Millî Kültür Şûrası*, 23-27 Ekim 1982 / Ankara, 1982, s. 161-171.

1983

- *Yanlış Kullanılan Kültür Kelimeleri : Ulus, Yasa, Kurultay vb.* TED, sayı 12, 1983.
- *Tuna Bulgar Devletinin 1300. Kuruluş Yıldönümü Münasebetiyle : Türk Bulgarların Tarih ve Kültürlerine Kısa Bir Bakış*, Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, sayı 10-11, İstanbul, 1983.
- *Kafesoğlu Diyor ki (Mülâkat)*, Boğaziçi, sayı 9, Mart, 1983.
- *Prof. Dr. İ. Kafesoğlu ile mülâkat*, Töre, sayı 142, Mart, 1983.
- *Fâtih ve Fetih*, Yeni Düşünce, sayı 86, 27.V.1983.

- *Ne Yazık* (Prof. FDr. E. Güngör İçin), Türk Edebiyatı Dergisi, sayı 116, Haziran, 1983.
- *Türk Zaferlerinin Özellikleri*, Yeni Düşünce, sayı 98, 26.8.1983.
- *Atatürk İlkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller* (M. Saray ile birlikte), İstanbul, 1983, 1984² (Kitap).
- *Anadolu Medeniyetleri Sergisi Hakkında* (Mülaâkat), Türk Edebiyatı Dergisi, Eylül, sayı 119, 1983.
- *Prof. Dr. İ. Kafesoğlu ile bir Konuşma* (Anadolu Medeniyetleri Sergisi Hakkında, Yeni Düşünce, sayı 89, 17 Haziran 1983.
- *Atatürk Kültür Yüksek Kurumu*, Tercüman Gazetesi, 14 Eylül 1983 (Aynı Yazı, And Gazetesi, sayı 4, Ekim, 1983, s. 12'de yayımlanmıştır).
- *Okul Kitapları*, Tercüman Gazetesi, 13 Ekim 1983 (Aynı yazı, And Gazetesi, sayı 10, Aralık, 1983, s. 6'da yayımlanmıştır).
- *Atatürk'ün Doğumunun Yüzüncü Yılı Takvimi Üzerine Düzeltme ve Düşünceler*, Türk Kültürü Araştırmaları, XVII-XXI/1-2, Ankara, 1983.
- *İbn-i Sîna ve Kimliği*, Tercüman, 21 Eylül 1983 (Aynı yazı, Türk Kültürü, sayı 246, Ekim, 1983 s. 61 vd. de yayımlanmıştır).
- *Millî Türkoloji Kongresi*, Tercüman, 3 Ekim, 1983.
- *Tarih Kitapları Mes'alesi*, Tercüman, 3.XII. 1983.

1984

- *Eşitlik mi, Adalet mi?*, Tercüman, 21 Ocak 1984.
- "Üç İstanbul" ve TRT, Yeni Düşünce, sayı 121, 10 Şubat, 1984.
- *Millî Siyaset İlkesi*, Tercüman, 13 Mart 1984.
- *Atatürk İhtilâci mi İdi?*, Tercüman, 26 Mart 1984 (Aynı yazı, Gençlikte Hamle, sayı 248, Haziran, 1984, s. 28'de de yayımlanmıştır).
- *Kültür Büyük Ödülü Münasebetiyle*, Boğaziçi, sayı 21, Mart, 1984.
- *Konuşma* (Büyük Kültür Ödülü Töreni Münasebetiyle), Boğaziçi, sayı 22, Nisan, 1984.
- *Konuşma* (Millî siyaset'in mâhiyetine dair), Yeni Düşünce, sayı 129, 6.4.1984.
- *Türkiye'de Eğitim Meselesi*, Tercüman, 11 Nisan 1984 (Aynı yazı, Gençlikte Hamle, sayı 246, Nisan, 1984, s. 32'de de yayımlanmıştır).

- *Millî Kültür Siyaset İlişkisi*, Türk Dünyası Araştırmaları, sayı 29, Nisan, 1984 (Kısa bir özeti: Yeni Düşünce, sayı 135, 18.5.1984, s. 9'de yayınlanmıştır).
- *Çanakkale'deki Şehid*, Tercüman, 8 Mayıs 1984.
- *Türk Terbiye Üçgeni*, Tercüman, 23 Mayıs 1984.
- *Türk Kültürü*, Yeni Düşünce, sayı 135, 18 Mayıs 1984.
- *Ankara'daki Anıt ve 16 Türk Devleti Meselesi*, Tercüman, 11 Haziran 1984.
- *Türk Tarihinde Çağlar Mes'eleleri*, Türk Kültürü, sayı 254, Haziran, 1984 (bk. *Üniversite Tarih Öğretiminde Yeni Bir Plân*, TD, sayı 19, İstanbul, 1964).
- *Türkçenin Hakkı*, Tercüman, 30 Haziran 1984.
- *Millî Kültürümüz* ("Millî Kültürümüz ve Temel Meseleleri" Semineri I. Tebliği), Boğaziçi, sayı 25, Temmuz, 1984.
- *İstanbul Festivali Dedikleri*, Yeni Düşünce, 13 Temmuz 1984.
- *Komedi Sona Erdi* (İstanbul Festivali Hakkında), Yeni Düşünce, 27 Temmuz 1984.
- *Yabancı Dil Hastalığı*, Türk Edebiyatı Dergisi, sayı 132, Ekim, 1984.
- *Otoriter Devlet ve Demokrasi*, Tercüman, 26 Ağustos 1984 (Pazar ilâvesinde). Daha sonra aynı yazı, Boğaziçi Dergisi, sayı 27, Eylül, 1984'de de yayınlanmıştır.
- *Millî Kültür ve Devlet Politikası*, İnanç Dergisi, sayı 7, Eylül, 1984 (Kültür Şûrasındaki Konuşması).
- *Türk Milliyetçiliğinin Bugünkü Durumu* (Röportaj), Boğaziçi, sayı 27, Eylül 1984 (Aynı röportaj Millî Işık Dergisinin Mayıs 1967 tarihli 1. sayısında neşredilmişti).
- *Türkiye'nin "Millî Kültür Politikası" Yok* (Röportaj), Boğaziçi, sayı 27, Eylül, 1984.
- *Atatürk'ün Kurduğu Devlet*, Atatürk Haftası Armağanı / 10 Kasım 1984, Atatürk Dizisi, sayı 17. Gn. Kur. As. Tarih ve St. Etüd. Başk. Yay., / . Ankara, 1984, s. 81-84.
- *Selçuklu Çağındaki İzmir Türk Beyinin Adı: Çaka mı, Çağa mı, Çakan mı?*, TD, sayı 34, 1984.

- *Türkiye'yi Bugünkü Şartlara Getiren Tarihî Gelişme*, Ülkemizi 12 Eylül'e Getiren Sebepler ve Türkiye Üzerindeki Oyunlar, İstanbul, 1984, s. 37-63.

Yayınlanacak Olanlar :

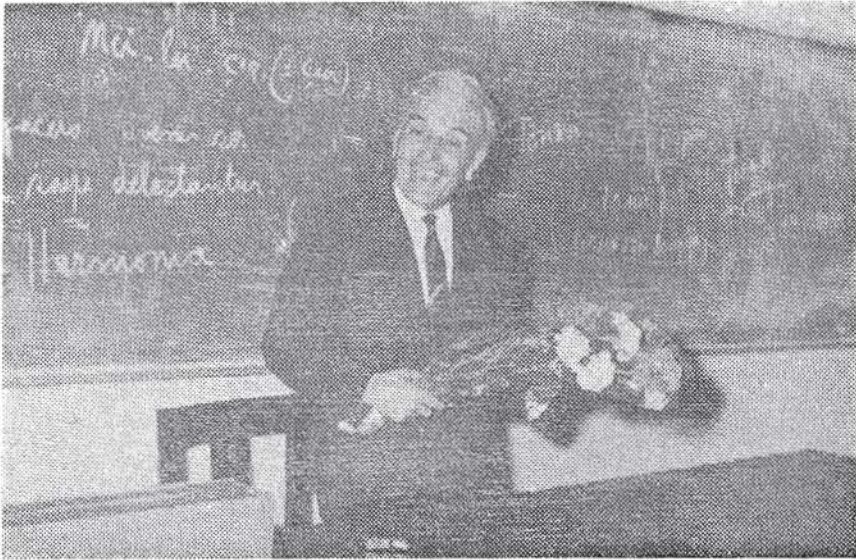
- *Alp Arslan* (Büyük İslâm Ansiklopedisi'nde).
- *At* (Büyük İslâm Ansiklopedisi'nde).
- *Türk Tarihi Atlası* (İslâmî Çağ, 11 yy. dan beri, 40 adet atlas, özetlerle birlikte), 1971'de hazırlanmıştı.
- *Tarih Metodu* (kitap).
- *Anahatlarıyla Türk Medeniyeti Tarihi* (Kitap).
- *Bilge Kagan* (Belleten'de neşredilecek).
- *Bilge Kagan'ın Adı* (makale).
- *Ziya Gökalp'te Tarihçilik* (Belleten'de neşredilecek).
- *Ortaçağ'da Türkler ve İslâm Dünyası* (Unesco'nun tasarladığı "İslâm Tarihi ve Kültürü" adlı kitapta basılacak. Bunun için Hoca, hazırladığı bu yazıyı Amerika'da bulunan H. İnalçık'a göndermiş idi).
- Hocanın "*Türkiye'de Selçuklu Tarihçiliği*" adlı makalesi ile "*Selçuklular*" (İA.) maddesi Gary Leiser tarafından İngilizceye tercüme edilmiş olup "*International Journal of Turkish Studies, USA*" dergi sinde basılmaktadır.
- *Türk Tarihinden Okuma Parçaları* (Türk Kültürü Dergisinde tefrika hâlinde yayımlanacaktır).

(Gençliği)

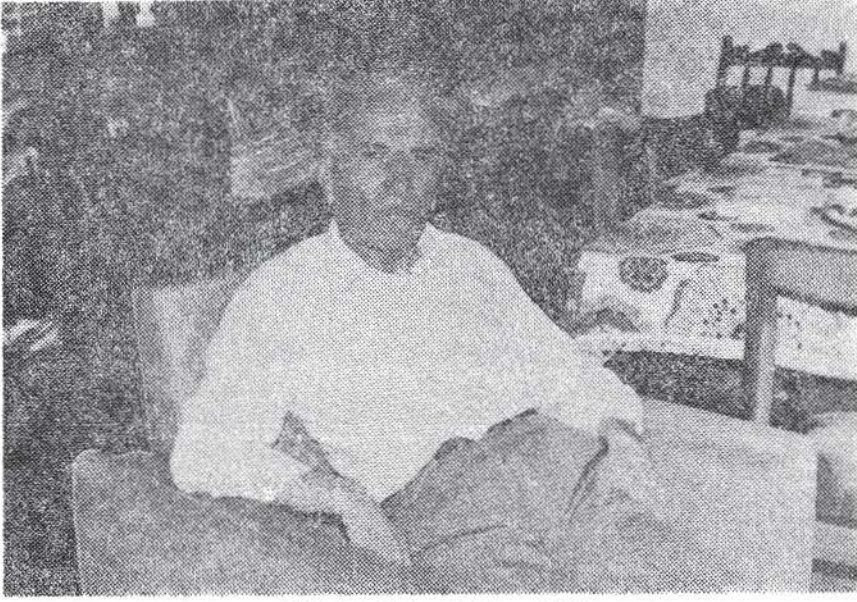
(Hanımı ve ilk çocukları)

(26 Mayıs 1967 Ders yılı sonunda)

(Prof. Dr. Kafesoğlu kendisine verilen "Boğaziçi Büyük Kültür Ödülü" töreninde konuşurken, 1984)

(Evinde istirahat ederken. 1982)

(Türkiye Milli Kültür Vakfı "Kültür Şeref Armağanı" töreninde, 1984)

(Aydınlar Ocağı'nın Kafesoğlu için tertipleği törenden, 1982)